

ШВЕЦЬ Наталія Олександрівна
2 курс, бакалаври

ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
II семестр

Тема 1. Культурологічні основи вивчення музичних культур народів Східної Європи. Історичний огляд: загальні риси та національні особливості.

Семінар. Проблема стилю, жанру та виконавської інтерпретації в історії музичної культури.

Тема 2. Особливості світосприйняття та індивідуальний стиль композитора-романтика в культурному просторі Східної Європи.

Тема 3. Романтизм у творчості М. Глінки. Оркестровий стиль М. Глінки.

Семінар: Особливості європейських концептів чарівної опери на прикладі образної системи та драматургії “Руслана і Людмили” М. Глінки.

Семінар. Романтичні мандри як культуротворчий чинник у творчості композиторів-романтиків (на прикладі творчої біографії М. Глінки). Круглий стіл.

Тема 4. Провідні романтичні течії та тенденції у музичній культурі Східної Європи. Особливості польської художньої культури першої половини XIX століття. Постать та творчість Ф. Шопена.

Семінар. Музичний стиль Ф. Шопена: складові інтонаційного синтезу.

Семінар. Фортепіанна мініатюра Ф. Шопена в світлі романтичної музичної естетики.

Тема 5. Становлення національної польської оперної культури. Творчість С. Монюшки.

Семінар. Національний рух в чеській музичній культурі середини та другої половини XIX століття. Б. Сметана – засновник чеської музичної класики.

Тема 6. Музична культура Чехії XIX століття. Творча біографія А. Дворжака. Симфонічний стиль А. Дворжака (на прикладі V симфонії).

Тема 7. М. Мусоргський: значення творчого спадку в світовій музичній культурі. Художні погляди та характеристика стилю митця.

Тема 8. «Борис Годунов» М. Мусоргського як прояв оперної реформи у другій половині XIX століття.

Тема 9. Рух від факту історичного до факту художнього як культурно-історична тенденція. “Хованщина” М. Мусоргського.

Семінар. “Хованщина” М. Мусоргського: досвід порівняння сучасних режисерських рішень у провідних світових театрах.

Тема 10. Провідні засади культуртрегерської діяльності композиторів другої половини XIX століття (на прикладі творчої особистості М. Балакірева). Митець та громадський діяч в культурі доби.

Семінар. Організація симфонічного циклу як проблема музичної культури у творчості композиторів Східної Європи другої половини XIX століття.

Семінар. Симфонічна музика східноєвропейських романтиків в культурі доби (на прикладі симфонічних творів М. Балакірева та О. Бородіна).

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Чинники формування індивідуального стилю М. Глінки (творча особистість та художня культура епохи). Стиль М. Глінки та європейський романтизм.
2. Оркестровий стиль М. Глінки, особливості інтонаційної драматургії та музичного тематизму в “Іспанських увертюрах”, в “Камаринській” і в “Вальсі-фантазії”.
3. “Руслан і Людмила”: задум, історія створення, лібрето, сюжет. “Руслан і Людмила” О. Пушкіна та М. Глінки.
4. Причини, особливості та “складові” стильового синтезу в “Руслані”.
5. “Руслан і Людмила” та шляхи європейського оперного романтизму. Особливості драматургії та “стильова драматургія” в “Руслані”. Полеміка з приводу “Руслана”. Стаття О. Серова.
6. Особливості музично-сценічних характеристик персонажів в “Руслані”.
7. Особливості драматургії та музичних характеристик головних персонажів в опері “Життя за царя” (“Іван Сусанін”).
8. М. Глінка та Україна.
9. Творча особистість та художні погляди М. Мусоргського. Загальна характеристика стилю М. Мусоргського .
10. Історія створення опери “Борис Годунов”. Лібрето. Сюжет. Від О. Пушкіна до М. Мусоргського. Редакції опери.
11. Динамічні компоненти національного стилю в опері “Борис Годунов”.
12. Стиль М. Мусоргського та оперний образ (Борис в монологах та сценах, Пімен, Самозванець, Варлаам, Юродивий та ін.; народ в опері).
13. Особливості драматургії опери “Борис Годунов”.
14. Історичні витoki сюжету та образів “Хованщини”. М. Мусоргський у роботі з історичними першоджерелами.
15. Багатоплановість та новизна драматургії “Хованщини”.
16. Художня концепція “Хованщини”. “Авторський голос” М. Мусоргського в опері.
17. “Хованщина”: музично-сценічні характеристики стрільців, розкольників, “пришлого люду” та основних дійових осіб.

18. Фортепіанний стиль М. Мусоргського. “Картинки з виставки”: образний зміст, драматургія та особливості виконавської інтерпретації композиторського стилю.
19. Музичне мислення М. Балакірева.
20. Музичне мислення О. Бородіна.
21. Проблеми жанру симфонії та симфонічного циклу в творчій діяльності М. Балакірева.
22. Драматургія II симфонії О. Бородіна (проблема конфлікту, музична образність, жанрові витоки тематизму та ін.).
23. О. Бородин: творча особистість, риси світогляду та стилю.
24. Склад і стиль піанізму М. Балакірева.
25. Риси музичного мислення та стилю Ф. Шопена (на прикладі Етюдів op.10, op.25, вальсів).
26. Інтонаційний та жанровий синтез в музичному стилі Ф. Шопена.

Музичний матеріал

М. Глінка: “Життя за царя”, “Руслан і Людмила”, “Арагонська хота”, “Ніч у Мадриді”, “Камаринська”, “Вальс-фантазія”, Симфонія-увертюра, фортепіанна музика, романси.

М. Балакірев: I симфонія, “Тамара”, “Ісламей”;

М. Мусоргський: “Борис Годунов”, “Картинки з виставки”, “Хованщина”, романси.

О. Бородин: II симфонія, романси, “Князь Ігор”.

Ф. Шопен: Фортепіанні концерти №№ 1,2. Етюди op.10, op.25; вальси, мазурки, ноктюрни, прелюдії.

Л І Т Е Р А Т У Р А

• Загальна

История русской музыки в 10-ти томах. Т. 7,8,9,10-А . М., 1994.

История отечественной музыки второй половины XX века / Отв. редактор Т. Н. Левая. СПб., 2005.

Асафьев Б. В. Русская музыка от начала XIX века. Л., 1979.

Асафьев Б. Русская музыка. XIX и начала XX века. Л., 1968.

Арановский М. Симфонические искания. Л., 1979.

Земцовский И. Фольклор и композитор. Теоретические этюды. Л.-М., 1978.

Яворский Б. Л. Заметки о творческом мышлении русских композиторов от Глинки до Скрябина. Избр. Труды. Т 2.ч.1. М., 1987.

Кандинский А. История русской музыки. М.,1984. Т.2, кн.2.

М. Глінка:

Тишко С. В. До проблеми комунікаційних технологій в музичній культурі: PR доби романтизму – перші кроки // Київське музикознавство. Вип. 25: Культурологія та мистецтвознавство. - К., 2007. - С. 24 – 34.

Тишко С. В. Сильовий синтез в романтичній опері («Руслан і Людмила М.І.Глінки) // Часопис Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського. – 2009. - № 2.

Тишко С. В. Засоби транспортної комунікації: рефлексії музичної культури. (Про деякі аспекти дослідження творчих біографій музикантів) // Київське музикознавство. Вип. 30. - К., 2009. С. 72 - 80.

Тишко С. В. М.І.Глінка в Іспанії: севільський досвід сприйняття мистецтва фламенко // Часопис Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського. – 2012. - № 1(14)– С. 122 – 135.

Тишко С. В. Подорож Михайла Глінки на Кавказ: українські ремінісценції (про один напис олівцем на полях рукопису) // Часопис Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського. – 2015. - № 4(25) – С. 48.

Асаф'єв Б. Глінка. М., 1950.

Глінка М. Записки. М., 1953.

Серов А. «Руслан» и русланисты (в любых изданиях).

Левашева О. М. И. Глінка. Т.1, 2. М., 1988.

История русской музыки. Т.1. М., видання 70-х років.

Орлова А. Поездка Глінки на Украину // М. И. Глінка. Исследования и материалы. М.-Л., 1950. С. 233-241.

Очерки по истории русской музыки. К., 1995.

Пушкин А. С. Поэма “Руслан и Людмила”.

Тышко С. В. Проблема национального стиля в русской опере. Глінка. Мусоргский. Римский-Корсаков. К., 1993.

Тышко С. В. Странствия Глінки. Комментарий к «Запискам». Ч. 1. Украина. К., 2000; переиздание: К., 2005 (у співавторстві з Мамаєвим С. Г.).

Тышко С. В. Странствия Глінки. Комментарий к «Запискам». Ч. II. Глінка в Германии, или Апология романтического сознания. - К., 2002 (у співавторстві з Мамаєвим С. Г.).

Тышко С. В. Странствия Глінки. Комментарий к «Запискам». Ч. III. Путешествие на Пиренеи или Испанские арабески. - К., 2011 (у співавторстві з Куколь Г. В.).

Тишко С. В. Роль обрядового фольклору у становленні національно-самобутнього стилю російської опери (XVIII - поч. XIX ст.) // Українське музикознавство. Вип.18. С. 37-48.

Тышко С. В. Проблема национального стиля в оперном творчестве Глинки. «Руслан и Людмила» // Очерки по истории русской музыки. - К., 1995.

Тышко С. В. Странствия души по просторам музыки. Творчество М.И. Глинки и мотив путешествия в музыкальной эстетике романтизма // Київське музикознавство. Вип. 6. К., 2001 (у співавторстві з Мамаєвим С. Г.).

Тышко С. В. Об одном гоголевском мотиве в тексте “Записок” М. И. Глинки // Київське музикознавство. Вип. 9. Культурологія та мистецтвознавство. К., 2003.).

Тышко С. В. «В меру, а не чрез меру». (Некоторые проблемы XXI века в жизни М. И. Глинки) // Музыкальная академия. – 2006. – №1. – С. 159 – 165.

Черкашина М. Историческая опера эпохи романтизма. К., 1986.

М. Мусоргський

Тышко С. В. Образ Фаворського світла та особливості стилю в «Борисі Годунові» та «Хованщині» М.Мусоргського // Історія музики: нові факти та інтерпретації. Науковий вісник Національної музичної академії України. Вип. 42. К., 2004. С. 106 – 120.

Тышко С. В. Релігійно-філософська проблематика в музичній культурі другої половини XIX сторіччя: християнські ідеї в оперних концепціях М.П. Мусоргського // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. Альманах. – Вип. 20. К., Київський національний лінгвістичний університет, 2007. – С. 188 – 198.

Тышко С. В. Християнські ідеї в музичній культурі другої половини XIX сторіччя (на матеріалі оперних концепцій М.П. Мусоргського) // Часопис Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського. – 2008. - № 1. – С. 69 – 81.

Аркушина Г. Українські мотиви в творчості М. П. Мусоргського // Дослідження. Досвід. Спогади. - К., 2009. - Вип. 8. - С. 235-240.

Іващенко І. Соціально-історичний аспект у спадщині М. Мусоргського // Мистецтво та шляхи його осмислення в дослідженнях молодих науковців України. - Х., 2008. - С. 60-62.

Лозова А. Колискова пісня як символ трагічного у творчості М. Мусоргського // Київське музикознавство: Зб. статей. - К., 2014. - Вип. 48. - С. 96-108.

Луніна Г. Ярмаркова звукова стихія в опері «Сорочинський ярмарок» М. Мусоргського // Мистецтвознавчі записки: Зб. наук. праць. - К., 2008. - Вип. 14. - С. 83-91.

Летичевська О. Хорові інтерпретації Л. Венедиктова у сценічному втіленні опери «Хованщина» М. Мусоргського // Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство. - К., 2014. - Вип II (1) 2014. - С. 247-251.

Вишинська Н. М. Мусоргський у контексті культури свого часу: шляхи оновлення стилю в камерно-вокальних творах // Часопис НМАУ ім. П. І. Чайковського. - К., 2012. - № 1 (14) 2012. - С. 143-154.

М. П. Мусоргський в воспоминаниях современников. М., 1989.

Асафьев Б. Почему надо исполнять «Бориса Годунова» Мусоргского в подлинном виде? // Избр. труды. Т.3.

Асафьев Б. Мусоргский - четыре драматических диалога // Сов.музыка. 1989. №3.

Лапшин И. Модест Петрович Мусоргский // Муз.современник. 1917. Кн. 5-6. с.46-107.

Кандинский А. История русской музыки. М., 1984. Т.2, кн.2.

Каратыгин В. «Хованщина» и ее авторы // Муз.современник. 1917. Кн.5-6.

Мугинштейн М. В движении истории // Сов.музыка. 1986. №2.

Мусоргский М. Письма. М., 1987.

Музыкальная культура христианского мира. Сб. Статей. - Ростов-на-Дону, 2001.

Пушкин А. С. «Борис Годунов» (по любому собранию сочинений).

Рахманова М. Пророчество «неслыханных перемен» // Сов.музыка. 1987. №12; 1988. №1.

Рахманова М. Композитор и художники // Сов.музыка. 1989. №3.

Рахманова М. Мусоргский и его время // Сов.музыка. 1980. №9-10.

Тышко С. Проблема национального стиля в русской опере: Глинка, Римский-Корсаков, Мусоргский: Исследование. К.,1993.(Гл.1, Гл.2, р.1-4, 7) или: Тышко С. Динамика национального стиля в операх М. Мусоргского // Київське музикознавство. Вип. 1. Київ, 1998. С. 94 – 115.

Фрид Э. М. П. Мусоргский. Проблемы творчества. Л., 1981.

Фрид Э. Прошедшее, настоящее и будущее в «Хованщине» Мусоргского. Л., 1974.

Хубов Г. Мусоргский. М., 1969.

Ширинян Р. Оперная драматургия Мусоргского. М., 1981.

• **М. Балакірєв, О. Бородин**

Деревенко Г. «Князь Игорь» на Київській сцені // Культура і життя. К., 1975. 5 червня

Балакирев М. А. Летопись жизни и творчества. Л., 1967.

Балакирев: Исследования. Статьи. Л., 1961.

Кандинский А. И. Симфонические произведения М. Балакирева.

Дианин С. А. Бородин: Жизнеописание, материалы и документы. М., 1955.

Сохор А. Н. А.. П. Бородин. М.-Л., 1965.

Ф. Шопен

Бэлза И. История польской музыкальной культуры. Т. 1 – М., 1954; Т. 2 – М., 1960; Т. 3 – М., 1972.

Бэлза И. Фридерик Шопен. – М., 1991.

Ивашкевич Я. Шопен. – К., 1989.

Кремлев Ю. А. Фридерик Шопен. Очерк жизни и творчества. – М., 1971.

Мазель Л. Шопен. – М., 1960.

Соловцов А. Фридерик Шопен. Жизнь и творчество. – М., 1960.